

Konsta.

Modellen under er bygd av Vidar Hansen, og bakgrunnen er malt av Anne Stokker Sagen. Modellen ble gitt i gave til Gjerdrum Historielag i nov. 2011.

Modellen viser hvordan Konsta (eller vannkunsten) i Gjerdrum Allmenning kan ha sett ut for 200 år siden. Vidar Hansen har bl.a. brukt arbeidstegninger som fins i riksarkivet, når han har konstruert modellen. Derimot er terreng og lengde tilpasset for å få en modell i håndterbar størrelse.

I 1789 hadde Det Ankerske Fideikomiss kjøpt Hakadal Jernverk og skulle gjenoppta gruvedriften i Dalsgruva på Grubbakken. Det var nødvendig å få til et bedre pumpe-system. Løsningen ble å bruke fossekraft til å drive lensepumpene.

Den første utgaven av Konsta sto ferdig i 1798. I 1811 ble den ombygd og restaurert, og det er utgaven fra 1811 som her er utstilt.

Krafta ble hentet i Myrgruvfossen. Avstanden til Grubbakken er nesten 2 kilometer. Vasshjulet sto på vestre bredd og hadde en diameter på 10,5 meter. Fra en demning ovafor fossen ble vannet ledet inn på ei vassrenne og videre inn på skovlene i hjulet. Fossekrafta ble overført til et stangfelt som var opphengt i tremaster på steinfundament med 8-9 meters mellomrom. Det kan altså ha vært omtrent 200 slike master. Fossekrafta fikk de sammenbundne tømmerstokkene til å bevege seg fram og tilbake. På Grubbakken ble bevegelsen overført lodrett ned i Dalsgruva til pumpene i bunnen av sjakta. På det djupeste er gruvesjakta minst 120 meter.

Da det Ankerske Fideikomiss i 1820 gikk konkurs, ble gruva nedlagt for godt. Konsta forfalt og ble revet. I dag kan vi likevel se tydelige spor etter anlegget. Vi ser gruva, husfundamenter og slagghaugene på Grubbakken. Vi ser steinrøysene der fundamentene til mastene til Konsta har vært. I Myrgruvfossen ser vi rester etter demninger og fundament til vasshjulet. Steinkistedemningen i Gjermeningen er restaurert av Gjerdrum Jeger og Fiskeforening på 1990-tallet.

Gjerdrum Historielag har laget en kultursti i området. Vi oppfordrer deg til å oppsøke terrenget og danne deg et bilde av hvordan det hele så ut!

Gjerdrum Historielag
mai 2012